

Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun Fidanlığı

Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun Nursery

Erhan Kılıç^{1*}

¹ İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, 34485 İstanbul, Türkiye

MAKALE BİLGİLERİ

Gönderim Tarihi: 8/03/2025

Kabul Tarihi: 8/04/2025

Atıf:

Kılıç, E. (2025). Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun Fidanlığı. *Ağaç ve Orman*. 6(1), 29-34.

*Sorumlu yazar: Erhan Kılıç

E-mail: erhankilic58@hotmail.com

Anahtar Kelimeler / Keywords:

Orman / Forest

Ormancılık tarihi / Forestry history

Ağaçlandırma / Afforestation

Fidanlık / Nursery

Süs bitkisi / Ornamental plants

© Telif hakkı 2005 Bursa Teknik Üniversitesi'ne aittir. Çevrimiçi olarak ulaşılabilir: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/agacorman>

Ağaç ve Orman'da yayınlanan eserler Creative Commons Atıf - Ticari Olmayan 4.0 Uluslararası Lisansı kapsamında lisanslanmıştır.

ÖZET

Türkiye'nin ağaçlandırma tarihiyle ilgili sınırlı sayıda çalışma yapılmıştır. Özellikle fidanlık tesisi, tohum ve fidan üretimi ile kent bitkilendirmeleri için süs bitkisi yetiştiriciliğinin tarihi araştırmacıların ilgisini yeterince çekmemiştir. Arşivler detaylıca incelendiğinde Türkiye'nin bu gibi teknik konularda da tecrübe ve bilgi birikimine sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, 1906 sonbaharında Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun fidanlığında satılan fidanların cinsi, türü, satış miktarı ve fidan fiyatları incelenmiştir. Osmanlı Devleti'nde Çiftlikat-ı Hümayun olarak tabir edilen saray ve padişahlara ait çiftliklerde geleneksel tarım ve hayvancılığın yanında ağaçlandırma ve fidanlık işleri de yapılmıştır. Özellikle ipek böcekçiliğinin geliştirilmesi için dut ağaçlandırmalarına önem verilmiştir. Çiftliklerde üretilen fidanların bir kısmı şehir içi ağaçlandırmalarda kullanılmıştır. Kadıköy Kurbağalıdere Çiftliğinde tesis edilen fidanlık ise süs bitkisi yetiştiriciliği ile öne çıkmıştır. Satış listesi incelendiğinde 6 çiçek ve 23 farklı fidan yetiştirilmiştir. Çiçek ve fidanlar saray çalışanları, civarda oturan konak sahipleri ve bu konaklara hizmet veren bahçıvanlar tarafından satın alınmıştır. Bu fidanlıkta satılan fidanlar aynı zamanda dönemin süs bitkisi kültürünü ve tecrübesini de yansıtmaktadır. Bu fidanlıkta satılan fidanlar aynı zamanda dönemin süs bitkisi kültürünü ve tecrübesini de yansıtmaktadır.

ABSTRACT

A limited number of studies have explored the history of afforestation in Türkiye. In particular, the history of nursery establishment, seed and seedling production, and ornamental plant cultivation for landscaping has not received significant attention from researchers. A detailed examination of archival records reveals that Türkiye has substantial experience and accumulated knowledge in these technical fields. For instance, in the Ottoman Empire, afforestation and nursery activities were carried out alongside traditional agriculture and animal husbandry on farms known as Çiftlikat-ı Hümayun, which belonged to the palace and sultans. Special emphasis was placed on mulberry tree afforestation to promote sericulture. Some of the seedlings produced on these farms were used for urban afforestation. One notable example is the nursery established at Kadıköy Kurbağalıdere Farm, which specialized in ornamental plant cultivation. An analysis of its sales records reveals that 6 types of flowers and 23 different types of seedlings were cultivated. These flowers and seedlings were purchased by palace employees, mansion owners in the vicinity, and gardeners serving these mansions. This study aims to examine the species, types, sales volume, and prices of the seedlings sold at the Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun nursery in the autumn of 1906 from a forestry techniques perspective. By doing so, it seeks to contribute to the historical understanding of afforestation and nursery activities in Türkiye. The saplings sold in this nursery also reflect the ornamental plant culture and experience of the period.

1. Giriş

Osmanlı Devleti'nde çayır, yaylak ve bir kısım ormanlık alanlar padişah ve saray mensuplarına mülk olarak verilmiştir (İstanbullu, 1978). Bu gibi yerlerin yönetimi ise İstabl-i Amire (Saray ahırları idaresi) tarafından yürütülmüştür (Toygar, 1964). Tanzimat sonrasında padişahlar, hanedan üyeleri ve bir kısım girişimciler tarımsal faaliyetlere ilgi duymuştur. Böylece bu gibi yerlerde tarımsal faaliyetler yapılmaya başlanmıştır. Sultan II. Abdülhamid'in tahta çıkışından sonra saray mensuplarına ait yerler Hazine-i Hassa Nezaretinin idaresine alınmıştır. Ardından nezaret bünyesinde Çiftlikat-ı Hümayun Müdürlüğü kurulmuştur. 1880 yılında bu müdürlüğün idare şekli ve vazifeleri belirlenmiştir. Ancak 23 Ocak 1881 tarihli padişah iradesiyle çiftliklerin işletimi tekrar Hazine-i Hassa'ya devredilmiştir (Haykıran, 2013).

Bununla birlikte tarımsal faaliyetlerin bilimsel yöntemlerle yapılması için Halkalı Ziraat Mektebi açılmıştır. Taşrada teknik ziraat yapılabilmesi için numune çiftlikleri açılmıştır. Gerekli fidan, gübre ve tohum gibi malzemeler için gümrük muafiyeti sağlanmıştır (Keskin, 2005). Bu kapsamda Avrupa'dan okaliptüs tohumları getirilmiş ve numune çiftliklerinde okaliptüs fidanı yetiştirilmesi için tezkire hazırlamıştır (Kutluk, 1948). Ayrıca 1858 yılından beri faaliyette olan Orman Mektebi de ziraat mektebine dahil edilmiştir. Ardından Halkalı Ziraat Mektebi bünyesinde 1893 yılında 5 hektar büyüklüğünde orman fidanlığı kurulmuştur. Burada yetiştirilen fidanlarla mektep çevresinde ağaçlandırmalar yapılmıştır (Kılıç & Yılmaz, 2020; Nizamoğlu, 2023).

Aynı dönemde Çiftlikat-ı Hümayunlarda çeşitli cins ve türde fidanlar yetiştirilmiştir. Bunların bir kısmı kamusal alanda kullanılmıştır. Ayastefanos (Yeşilköy) Şimendifer İstasyonuna kadar yapılacak yolun ağaçlandırılması için Ayama Çiftlik-i Hümayunda fidan yetiştirilmiştir. Yolun tamamlanmasının ardından şosenin her iki tarafına 354 fidan dikilmiştir. Ayrıca çiftliğin münasip yerlerine Bursa'dan getirilen dut fidanları dikilmiştir (BOA.HH.THR. 226/43). Avrupa'dan sipariş edilen akasya tohumlarından Eskişehir Mihalıççık Çiftlik-i Hümayunda fidan yetiştirilmiştir (BOA.HH.THR. 225/49). İstanbul sokaklarına dikilen çınar, ıhlamur ve diğer yapraklıların sulaması ve bakımı için hazine tarafından ödenek ayrılmıştır (BOA.ML.EEM. 747/63).

Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun içerisine merkez fidanlığı kurulmuştur. Diğer çiftliklerdeki fidanlıklardan farklı olarak burada çiçeklerin yanı sıra meyveli-meyvesiz fidan ve süs bitkisi yetiştirilmiştir. Dikim büyüklüğüne gelenler muhtelif çiftliklere ve saray bahçelerine gönderilmiş veya piyasaya satılmıştır (BOA.ML.EEM. 611/16).

Türkiye'nin ağaçlandırma tarihi hakkında çalışmalar sınırlıdır. Aynı şekilde ağaçlandırma sahaları için fidan üretecek orman fidanlıklarının tarihi de fazla bilinmemektedir. Benzer şekilde park, bahçe, konak vb. yerlerin bitkilendirilmesi için süs bitkisi üreten fidanlıkların tarihi ile ilgili de bilgi açığı vardır. Bu çalışmanın amacı 1906 sonbaharında Kadıköy Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun fidanlığından satılan fidanların cinsini, türünü, satış miktarını ve fiyatını incelemek ve Türkiye'deki ağaçlandırma ve fidanlık çalışmalarının tarihine katkı sağlamaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Bu çalışma için T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığına bağlı Osmanlı Arşivinde konuyla ilgili belgeler taranmıştır. Nadir eserlerin bulunduğu İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi ile Salt Galata Arşivi harita vb. belgeler incelenmiştir. Ayrıca konuyla ilgili güncel literatür çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma yöntemi olarak nitel araştırmaya bağlı doküman analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun

Kurbağalıdere Çiftlik-i Hümayun önceleri Kuru-yı Hümayun (Şekil 1) iken Sultan Abdülaziz ve Veliâhd Murad Efendi tarafından çeşitli tarihlerde satın alma yoluyla oluşturulmuştur. Çiftliğin kapladığı alan istimlak, toprak satın alma vb. sebeplerle sınırları zamanla değişikliğe uğramıştır (Hut, 2009). İlerleyen yıllarda Sultan II. Abdülhamid gelir getiren bağ, bahçe, tarla, çiftlik vb. araziler ile akarı olan mülklerin yanında madenlerin imtiyazını siyasi ve idari amaçları dikkate alarak emlak-ı hümayuna kaydettirmiştir (Terzi, 2000). Böylece Kurbağalıdere Çiftliği de hassa çiftliğine (Şekil 2) dönüştürülerek Emlak-ı Hümayun Dersaadet Üçüncü Şubesinin idaresine verilmiştir (Hut, 2009). Çiftlik içerisine fidanlığın ne zaman kurulduğu konusunda yeterli bilgi mevcut değildir. 1891 yılında ahır ambarlarının yıkılarak çıkan enkazın fidan bahçesinin duvarlarının tamir edilmesinde kullanılması istenmiştir (BOA.HH.İ. 81/62). Yetiştirilen fidanları bir kısmı

padişaha ait at haralarının ağaçlandırılmasında ve Suriye bölgesindeki emlak-ı hümayun çiftliklerine gönderilmiştir (BOA.ML.EEM. 298/75). Günümüzde çiftlik arazisi üzerinde Fikirtepe kentsel dönüşüm proje sahası, Marmara Üniversitesinin

Fikirtepe kampüsü ve Medeniyet Üniversitesi (Şekil 3) bulunmaktadır.

Şekil 1: Kurbağalıdere çiftliğinin bulunduğu yer 1845 tarihli haritada Kuru-ı Hümayun olarak geçmektedir (İ.Ü. Nadir Eserler Arşivi).
Figure 1: The location of the Kurbağalıdere farm is mentioned as Kuru-ı Hümayun on the map dated 1845 (İ.Ü. Nadir Eserler Arşivi).

3.2. 1906 sonbaharında satılan fidanlar

Osmanlı Arşivinde bulunan çiftlik defterine göre Kurbağalıdere fidanlığından 1906 sonbaharında 73 adet

çiçek ve 271 muhtelif fidan satılmıştır (Tablo 1). Fidanlığın muhasebe kayıtlarına göre bu satıştan 2.719,5 kuruş gelir elde edilmiştir. Tüm satışlarda tenzilat yapılmış, kuruş hesabı ile gümüş mecidiye farkı uygulanmıştır.

Tablo 1: Satış listesi (BOA. ML.EEM. 611/16).
Table 1: Sales liste (BOA. ML.EEM. 611/16).

Satılan Fidan-Çiçek	Alıcı ismi
7 adet papatya çiçeği ve 2 adet ıtır çiçeği	Moda'da ikamet eden Agop Efendi
10 adet papatya çiçeği, 1 adet taturya, 1 adet atlas çiçeği, 1 adet begonya çiçeği ve 1 adet limon fidanı	Erenköy'de ikamet eden Ali Bey
6 adet saksılı papatya çiçeği	Kadıköy'de ikamet eden Osman Efendi
2 adet birinci sınıf çam fidanı ve 3 adet mazı fidanı	Bahçıvan Nikola
1 adet ikinci sınıf gül fidanı	Hakkı Bey
3 adet ikinci sınıf çam fidanı	Yüzbaşı Arif Bey
2 adet ikinci sınıf çam fidanı ve 10 adet kurtbağrı fidanı	Padişahın Esvapçıbaşı İlyas Bey
2 adet birinci sınıf çam fidanı ve 1 adet papatya çiçeği	Kızıltoprak'da ikamet eden Arif Bey
8 adet akasya fidanı, 2 adet ikinci sınıf gül fidanı, 1 adet hurma fidanı, 1 adet kayısı fidanı, 1 adet ayva fidanı, 1 adet birinci sınıf gül fidanı ve 9 adet ikinci sınıf gül fidanı	Maltepe'de ikamet eden Memduh Bey
2 adet ikinci sınıf gül fidanı, 2 adet birinci sınıf çam fidanı ve 3 adet ikinci sınıf çam fidanı	Sadık Efendi
2 adet vişne fidanı, 2 adet kayısı fidanı, 2 adet ayva fidanı ve 2 adet çınar fidanı	Bahçıvan İstancu
2 adet ikinci sınıf çam fidanı, 1 adet kayısı fidanı, 2 adet ikinci sınıf gül fidanı, 1 adet hurma fidanı, 1 adet ayva fidanı ve 4 adet akasya fidanı	Moda'da ikamet eden Nikola
20 adet ikinci sınıf gül fidanı	Padişahın Esvapçıbaşı İlyas Bey
1 adet ikinci sınıf çam fidanı ve 2 adet ikinci sınıf gül fidanı	Bahçıvan Nikola
2 adet kiraz fidanı, 2 adet vişne fidanı, 1 adet kayısı fidanı, 2 adet dut fidanı, 1 adet ikinci sınıf gül fidanı ve 1 adet şeftali fidanı	Kuşdili'nde ikamet eden Ali Bey
4 adet sedir ² fidanı,	Kızıltoprak'da ikamet eden Hakkı Bey
30 adet kurtbağrı fidanı, 15 adet akasya fidanı, 8 adet batı çınarı ³ fidanı, 2 adet atkestanesi fidanı, 2 adet çınar fidanı ve 4 adet ayva fidanı	Bahçıvan Mihal
4 adet ayva fidanı ve 2 adet ikinci sınıf çam fidanı	Erenköy'de ikamet eden Agop
2 adet birinci sınıf çam fidanı, 3 adet erik fidanı 4 adet kiraz fidanı ve 2 adet şeftali fidanı	Miralay Mustafa Bey
1 adet şeftali fidanı, 2 adet armut fidanı, 1 adet ikinci sınıf gül fidanı ve 1 adet erik fidanı	Emlak-ı Hümayun Üçüncü Şube
2 adet kırmızı çiçekli atkestanesi ⁴ , 2 adet akasya fidanı, 4 adet vişne fidanı, 3 adet kiraz fidanı, 2 adet armut fidanı, 2 adet kayısı fidanı, 2 adet ayva fidanı ve 2 adet erik fidanı	Başkatibi Mehmed Hilmi Efendi
3 adet vişne fidanı ve 2 adet kiraz fidanı	Zühdişazade Ahmed Zahid Bey
4 adet vişne fidanı ve 3 adet kiraz fidanı, 2 adet erik fidanı, 1 adet üvez fidanı ve 2 adet ayva fidanı	Kuşdili'nde ikamet eden Halil Efendi
2 adet vişne fidanı 2 adet kayısı fidan, 2 adet armut fidanı, 2 adet erik fidanı ve 2 adet elma fidanı	Kızıltoprak'da ikamet eden Bahçıvan
2 adet sedir fidanı, 6 adet göknar fidanı ⁵ , 3 adet mazı fidanı, 1 adet armut fidanı ve 2 adet vişne fidanı	Hüseyin Ağa
	Agop Efendi
	Acıbadem'de ikamet eden Sadi Paşa

1 adet ikinci sınıf gül fidanı ve 1 adet ayva fidanı	Kısıklı'da ikamet eden Hakkı Bey
2 adet ikinci sınıf çam fidanı, 4 adet kiraz fidanı, 2 adet armut fidanı, 1 adet vişne fidanı ve 1 adet limon fidanı	Kızıltoprak'da ikamet eden Salih Bey
4 adet birinci sınıf çam fidanı	Başkomiser Basri Bey
10 adet akasya fidanı	Bahriye Miralayı Halil Paşa
2 adet kırmızı çiçekli atkestanesi fidanı ve 2 adet atkestanesi fidanı	Erenköy'de ikamet eden Raif Bey
2 adet ikinci sınıf sedir fidanı, 2 adet üçüncü sınıf sedir fidanı, 1 adet Himalaya sediri ⁶ fidanı ve 1 adet atkestanesi fidanı	Miralay Halid Bey
10 adet atkestanesi fidanı	Erenköylü Hakkı Bey
1 adet kayısı fidanı ve 1 adet şeftali fidanı	Haydarpaşa'da ikamet eden Sofu Mehmed Ağa
4 adet akasya fidanı	Bahçıvan Nikola
1 adet ikinci sınıf gül fidanı	Kuşçu Mehmed Ağa
4 adet üvez fidanı	Şevket Paşa namına şube müdürü Miralay Mehmed Bey
2 adet akasya fidanı	Bahçıvan Nikola
1 adet kırmızı çiçekli atkestanesi ve 1 adet ikinci sınıf gül fidanı	Erenköy'de ikamet eden Ali Bey

Belgenin aslında: ²sedrus çamı; ³frenk çınarı; ⁴kırmızı atkestanesi; ⁵abies çamı ve ⁶pencap çamı olarak yazılmıştır.

Satış defterindeki (Tablo 2) fidan satış fiyatları incelendiğinde 30 kuruş gibi yüksek fiyata satılan birinci sınıf olarak tabir edilen çam fidanları mevcuttur. Buna mukabil meyve ağaçlarının bedelleri çam fidanının altıdadır. Çam fidanların birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf gibi ayrıma tutulmasının kriteri defterde belirtilmemiştir. Yani bu sınıflama yaşa göre mi, boya göre mi veya çapa göre mi belli değildir. Çiçek fiyatlarının (Tablo 3) bir kısmı fidan bedeline yakın miktara satıldığı anlaşılmaktadır.

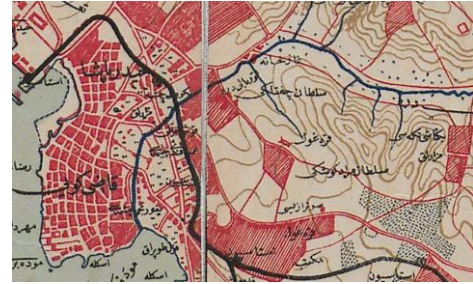
Tablo 2: Meyveli-meyvesiz fidan fiyatı (BOA. ML.EEM. 611/16).

Table 2: Fruiting and non-fruited sapling price (BOA. ML.EEM. 611/16).

Adı	Fiyatı (kuruş)
Himalaya sediri fidanı	30
Birinci sınıf çam fidanı	30
İkinci sınıf çam fidanı	25
İkinci sınıf sedir fidanı	25
Üçüncü sınıf çam fidanı	20
Üçüncü sınıf sedir fidanı	20
Gökmar fidanı	20
Hurma fidanı	20
Limon fidanı	20
Dördüncü sınıf çam fidanı	17,5
Kırmızı çiçekli atkestanesi fidanı	10
Kayısı fidanı	8
Mazı fidanı	6
Atkestanesi fidanı	5
Üvez fidanı	5
Doğu çınarı fidanı	5
Dut fidanı	5
Armut fidanı	5
Elma fidanı	5
Erik fidanı	5
Şeftali fidanı	5
Kiraz fidanı	5
Vişne fidanı	5
Akasya fidanı	4
Ayva fidanı	4
Kurtbağrı fidanı	2

Tablo 3: Çiçek fiyatı (BOA. ML.EEM. 611/16).
Table 3: Flower price (BOA. ML.EEM. 611/16).

Çiçek Adı	Fiyatı (kuruş)
Atlas çiçeği	12
Birinci sınıf gül fidanı	10
Tatarya çiçeği	8
Papatya çiçeği	5
İkinci sınıf gül fidanı	5
Begonya çiçeği	5
İtr çiçeği	2,5

Şekil 2: 1912 tarihli haritada Kurbagalidere Çiftliği, Sultançiftliği olarak isimlendirilmiştir (Salt Galata Arşivi).

Figure 2: Kurbagalidere Farm is named as Sultançiftliği on the map dated 1912 (Salt Galata Arşivi).

Şekil 3: Kurbagalidere Çiftliği arazisinin günümüzdeki durumu (Google Earth).

Figure 3: Current status of the Kurbagalidere Farm land (Google Earth).

4. Tartışma ve Sonuç

Kurbağalıdere Fidanlığının satış listesi incelendiğinde 6 çiçek ve 23 ağaç türüne ait fidanların bulunduğu görülmektedir. Ağaç fidanlarının 12'si orman ağacı türü (Himalaya sediri, sedir, çam, göknar, mazı, kırmızı çiçekli at kestanesi, üvez, doğu çınarı, at kestanesi, batı çınarı, akasya, kurtbağrı) ve 11'i meyve ağacı türlerinin (hurma, limon, kayısı, dut, elma, armut, erik, şeftali, kiraz, vişne, ayva) fidanlarıdır. Bu fidanların genellikle dış mekan süs bitkisi olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Satış listesinde Himalaya sediri (*Cedrus deodora*) özel olarak vurgulanmıştır. Listede sadece sedir olarak belirtilen tür muhtemelen Toros sediri (*Cedrus libani*)'dir. Çam fidanlarının türü belirtilmemiş olup, dört sınıfta değerlendirilmiştir. Çam ve sedir fidanlarında yapılan sınıflandırmaların çap-boy ölçütlerine göre yapılmış olması muhtemeldir. Meyve ağaçlarının fidanlarının aşılı olup olmadığı bilinmemektedir. Günümüzde bile yeterince değerlendirilmeyen yabani meyveli üvez ağacının (*Sorbus spp.*) yaklaşık 120 yıl önce üretilip süs bitkisi olarak satılması ilginçtir.

Fidanların fiyatları arasında 15 kata varan farklılıklar dikkati çekmektedir (Tablo 2). Satış listesine göre iğne yapraklı fidanların satış fiyatı diğer fidanlara göre oldukça yüksektir. En pahalı fidanların tutarı (30 kuruş) taşrada çalışan bir ziraat memurunun yaklaşık bir günlük yevmiyesine denk gelmektedir (BOA.BEO. 2940/220430). Ancak buna rağmen fidan satış bedelleri dönemin özel fidanlıklarına göre oldukça uygundur (BOA.Y.PRK.SGE.8.92).

Kurbağalıdere çiftliği içerisinde kurulan fidanlığın hakkında arşiv evrakı sınırlı olması nedeniyle fidanlığın kuruluşu, büyüklüğü, yıllık üretim miktarı, fidanlık yetiştirme tekniği, uzman eleman sayısı vb. bilgilere ulaşılamamıştır. En önemlisi fidanların tohumdan yetiştirilmesi veya başka yerden nakille getirilip büyütülmesi gibi konular açık değildir. Ayrıca çiftlik çalışanlarının listesi incelendiğinde fidancı gibi uzman elemanlar zikredilmemiştir (BOA.Y.PRK.HH.26/60). Buna rağmen belgelerde saray ahırlarına bağlı haraların ağaçlandırılması için buradan çok sayıda fidan gönderildiği tespit edilmiştir (BOA.ML.EEM. 522/74). Aynı şekilde emlak-ı hümayuna ait çiftliklere bedeli mukabilinde fidan gönderildiği anlaşılmaktadır (BOA.ML.EEM. 384/49).

Osmanlı Dönemi'nde kurulan ilk orman fidanlığı hakkında Kılıç ve Yılmaz (2020)'in yaptığı bir çalışma olmasına rağmen, ağaçların süs bitkisi olarak

fidanlıkta yetiştirilmesine dair araştırmaya rastlanılmamıştır. Kurbağalıdere çiftliğine ait defterin birkaç sayfasında yer alan çiçek ve fidan bilgisi her ne kadar geniş bir değerlendirmeye imkan vermese de ağaçların süs bitkisi olarak üretildiği fidanlık olması bakımından ilk olma özelliği taşımaktadır. Satış listesi, 1906 sonbaharında satılan çiçek ve fidanların tür, cins, satış fiyatı ve müşterileri hakkında değerli veriler taşımaktadır. Müşterilerin saray çalışanları, civarda oturan konak sahipleri ve bu konaklara hizmet veren bahçıvanlar olması aynı zamanda dönemin bahçe tanzimi ve kültürüne dair bilgiler sunmaktadır.

Makale Bilgileri

Finansal Açıklama: Yazar bu çalışmanın araştırılması, yazarlığı veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yazarların Katkıları: Konsept: E.K.; Tasarım: E.K.; Danışmanlık: E.K.; Kaynaklar: E.K.; Veri Toplama: E.K.; Analiz: E.K.; Literatür Taraması: E.K.; Makale Yazımı: E.K.; Eleştirel İnceleme: E.K.

Çıkar Çatışması/Ortak Çıkar: Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması veya ortak çıkar beyan edilmemiştir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma etik kurul izni veya herhangi bir özel izin gerektirmemektedir.

Kaynaklar

BOA. TC. Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi: BEO. 2940/220430, HH.İ. 81/62, HH.THR. 225/49, HH.THR. 226/43, ML.EEM. 298/75, ML.EEM. 384/49, ML.EEM. 522/74, ML.EEM. 611/16, ML.EEM. 747/63, Y.PRK.HH.26/60, Y.PRK.SGE.8.92.

Google Earth. (2025, Şubat 9). Kurbağalıdere Çiftliği arazisinin günümüzdeki durumu. <https://earth.google.com/web/@40.98638864,29.05222506,39.3831148a,11608.77765801d,35y,-1.60422192h,1.26384142t,359.99999914r/data=CgRCAGgBQgIIAEoNCPwEQAA>

Haykıran, A. S. (2013). Aydın Vilayeti'nde çiftlikler (1839-1918) [Doktora tezi]. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Hut, D. (2009). Veliahd Murad-Yeni Osmanlılar ilişkisinde Fikirtepe V. Murad Köşkü. Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, 20, 101-142.

İ.Ü Nadir Eserler Arşivi. Mühendishane-i Berri-i Hümayun: 1261 (1845) Yılı İstanbul haritası.

İstanbullu, T. (1978). Türkiye'de devletten başkasına ait ormanların idare ve işletilmesi üzerinde araştırmalar. İ.Ü Orman Fakültesi Yayınları.

Keskin, Ö. (2005). Orman ve Ma'adin Nezareti'nin kuruluşu ve faaliyetleri. [Doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kılıç, E. & Yılmaz, M. (2020). Mehmet Tevfik Bey'in 1917 yılı verilerine göre Hendek Orman Fidanlığı raporu ve önemi. *Ormancılık Araştırma Dergisi*, 7(1), 49–61.

Kutluk, H. (1948). Türkiye ormancılığı ile ilgili tarihi vesikalar 1487-1923. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.

Nizamoğlu, A. (2023). II. Meşrutiyet yıllarında orman politikaları ve ormancılık algısı (1908-1918). [Doktora tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Salt Galata Arşivi. Erkân-ı Harbiye-i Umûmiye, İstanbul Boğazı ve civarı haritası (1:50000), <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/100256>

Terzi, A. (2000). Hazine-i Hassa Nezareti, TTK Yayınları.

Toygar, S. (1964). Eski ve yeni hükümlere göre orman anlamı ve ormanların mülkiyet bakımından bölünüşü. Orman Genel Müdürlüğü Yayınları.